

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-173>

УДК 021.6:044.65

Хрущ С.С.

Київський національний університет культури і мистецтв

МЕДІАТЕКА ЯК НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІНТЕРАКТИВНИЙ ПРОСТІР

Анотація. Розглянуто особливості функціонування сучасних світових медіатек, їхнє призначення, структуру та роль у формуванні сучасного суспільства. Приділено особливу увагу трансформації українських бібліотек і створенню на їхній базі навчально-освітніх медійних центрів. Проаналізовано проблему впливу віртуалізації на формування культурних цінностей молоді та використання інформаційних технологій у створенні медіатек як для навчання, так і для організації концептуально нового підходу в організації доступу до літературного фонду бібліотек.

Ключові слова: інтерактивний простір, медіатека, науково-освітній простір.

Khrushch Svitlana

Kyiv National University of Culture and Arts

MEDIATECS AS A SCIENTIFIC-EDUCATIONAL INTERACTIVE SPACE

Summary. The aim of this study is to analyze the activity of media libraries in Ukraine and the world, as well as the importance of a new approach to the creation of modern innovative approaches to the functioning of libraries, as media spaces for science, education, and enrichment of national culture. The features of functioning of modern world media libraries, their purpose, structure and role in the formation of modern society are considered in the article. Particular attention was paid to the transformation of the Ukrainian libraries and the creation of educational and educational centers of media character. The problem of influence of virtualization on the formation of cultural values of youth and the use of information technologies in the creation of media libraries, both for teaching and for organizing a conceptually new approach in organizing access to the literary fund of libraries, is revealed. During the work such methods of research as comparative analysis of functioning of existing media libraries, their main purpose and features were used. Results. Analyzing the modern information space and the possibilities of updating the existing Ukrainian and world libraries, we can conclude that it is advisable to create and develop modern media libraries as educational, educational and cognitive centers, where people can spend their free time and relax. Novelty. Based on the findings of the impact of the virtual world on human consciousness, one can come to the awareness of the need to modernize modern libraries, as well as to create new interactive sites for receiving and disseminating information such as media libraries. The practical significance. The results of the article are of practical importance in studying the impact of virtualization on the formation of cultural values of young people and the use of information technologies in the creation of media libraries, both for teaching and for organizing a conceptually new approach in organizing access to the literary fund of libraries. The material provided will allow library professionals to analyze and summarize their experience, as well as to coordinate the work of libraries in the field of forming an information culture of the individual.

Keywords: interactive space, media library, scientific and educational space.

Актуальність теми дослідження. Сучасні медійні технології зумовлюють новий підхід до створення культурного простору, зокрема це стосується доступу до інформації, джерелом якої більшість звикли вважати книгу або періодичне наукове чи публіцистичне видання. Однак сучасний стан розвитку суспільства потребує організації швидкого доступу до інформаційних джерел, які можуть знаходитись у різних кутках світу. Тому створення сучасних медійних просторів для модернізації сучасних бібліотек є актуальною проблемою для українського суспільства.

Постановка проблеми. Бібліотеки зазвичай для більшості людей нині застарілі та нецікаві. Поліпшення роботи більшості українських бібліотек можливе завдяки використанню інформаційних та медійних технологій, які стали невіддільною частиною сучасного суспільства. Створення інформаційних просторів для роботи допоможе не лише не втратити літературне надбання українського народу, але й зацікавити молодь та створити нові підходи в навчанні та освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перші дослідження діяльності медіатек в Україні та світі з'явилися на початку XXI ст. В. Бабу-

ров аналізує зміни в бібліотечному просторі зарубіжних бібліотек, які перетворюються на новітні мультимедійні центри [1]. О. Воскобойнікова-Гузєва зосереджує увагу на соціокультурному, інформаційному просторі сучасної європейської бібліотеки, що максимально орієнтований на архітектурне, естетичне та функціональне оновлення, на представлення різноманітних технологій обслуговування [2]. І. Давидова досліджує сучасний стан цифровізації вітчизняних бібліотек [3]. О. Зуєва розкриває питання, чому медіатеки, мультимедіацентри, інформаційні портали, центри інформаційних мереж та інформаційно-ресурсні центри не можуть замінити собою бібліотеку [4]. В. Мироненко аналізує поетапний розвиток медіатек і функціональну організацію простору інформаційних центрів [7]. Д. Солов'яненко надає стислий огляд прогресивних тенденцій у розвитку технологій бібліотечного сервісу, які розробляються в провідних бібліотеках світу та мають узагальнену назву «Бібліотека-2.0» (L2) [9]. Ю. Юмашева висвітлює проблеми формування медіатек у бібліотеках країни. Розглядається досвід розробки каталогу мультимедіа-продуктів для бібліотек і виконання замовлень, сформованих на його основі [11].

Проаналізувавши публікації у сфері створення сучасних медіатек в Україні та за кордоном, можна відзначити постійно зростаючий інтерес щодо використання новітніх підходів до створення інноваційних методів в організації бібліотек, які б відповідали інформаційним та соціокультурним потребам суспільства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Поширені в науковому та діловому світі підходи не відповідають на цілий ряд запитань. Поглибленого вивчення та подальшого вирішення потребують наступні проблемні питання: нові підходи трансформації бібліотечної діяльності в умовах адаптації до реалій формування інформаційного суспільства; створення і функціонування творчих лабораторій віртуальної реальності та перспективність упровадження технології віртуальної реальності в діяльність наукових бібліотек.

Мета статті – проаналізувати діяльність медіатек в Україні та світі, і розкрити важливість нового підходу до створення сучасних інноваційних методів функціонування бібліотек як медійних просторів для науки, освіти, збагачення національної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. У боротьбі за увагу сучасної людини нині віртуальність перемагає реальність, оскільки саме віртуальний світ враховує бажання та уподобання людини. Тому можна стверджувати, що ми живемо в цікавий час, коли технології входять у повсякденність і змінюють життя людей.

Зміни у світі відбуваються щодня, однак найбільше їх спостерігаються в трансформації світосприйняття самою людиною. Розвиток людства і цивілізації демонструє важливість засвоєння інформації. Завжди джерелом знань була книга, читаючи яку людина може створювати власний світ, вчитися аналізувати та висновувати. Бібліотеки були неймовірним скарбом для людей. Починаючи з розвитку церковних і монастирських бібліотек у XVII ст., періоду активного становлення університетських бібліотек у XVIII ст. і завершуючи формуванням національних бібліотек у XVIII–XIX ст., бібліотеки поступово трансформуються в науково-інформаційні центри, які одночасно виконують різноманітні функції. Бібліотека зазвичай сприймається людиною як велике сховище книг та періодичних видань.

Відомі письменники, класики сучасної наукової та соціальної фантастики брати Стругацькі у своїй книзі «Понеділок починається в суботу» описали фантастичний світ майбутнього, де герої роману звертаються до Всепланетного Інформаторія – гігантського сховища інформації, у якому зберігаються тексти відомих книг [10]. Кілька десятиліть тому це здавалося неможливим, однак нині мільйони унікальних рідкісних книг доступні онлайн.

Поступово з розвитком комп'ютерної техніки бібліотеки почали приймати такі типи видань, як наукові монографії, журнали, дисертації в електронному вигляді. І тоді виникло питання щодо зберігання таких даних та організації доступу до них через електронні носії інформації.

Електронна бібліотека – це не зовсім бібліотека у звичному для нас розумінні, це сукупність електронних ресурсів. Вона організована, укомплектована і систематизована за принципом зви-

чайної бібліотеки, у ній налагоджені практично ті ж процеси: предметизація, зберігання, створення каталогу та довідково-пошукового апарату, але в електронній формі. Загалом це як звичайна бібліотека, однак у віртуальному вигляді.

З появою Інтернету, а також з розвитком технологій загального доступу до цієї мережі, з'явилося багато електронних бібліотек, платних і безкоштовних, де користувач з легкістю може отримати доступ до потрібної книги. Але водночас інформаційні технології призвели до появи надлишку інформації, яка засмічує не лише цифровий простір, але й свідомість людини. Сьогодні ми бачимо революційну зміну, коли людина надає перевагу не роботі, а дозвіллю. Поринання у сферу розваг, як основну для людини, призводить до зниження рівня IQ, що фіксується нині в розвинених країнах. Середній IQ країни прямо пов'язаний з економічним зростанням та інноваціями. Однією з причин того, що людство стає «біднішим на розум», називають зміни середовища й падіння освітніх стандартів. Щоправда, стандарти можуть знижуватися й через те, що людина втратила здатність вчитися, концентрувати увагу тощо. Сучасні технологічні зміни також внесли свої корективи. Тепер в Інтернеті ми можемо знайти все, і це зменшує наш інтерес до запам'ятовування інформації. Загалом людина нині не здобуває знання, а отримує їх готовими, що є двома зовсім різними процесами. В одному випадку треба думати, в іншому – користуватися готовим [8].

Отже, зникає потреба йти до бібліотеки та знаходити потрібну інформацію в книгах. Особливо втрачають цікавість до бібліотек діти та молодь, які звикли отримувати інформацію з Інтернету, де вона предстала у вигляді цікавих відео, яскравих фото тощо.

Вирішення проблеми зацікавлення книгою та повернення до бібліотек може стати створення сучасних медіатек, де можна отримати доступ до медійної інформації, почитати книгу в електронному чи друкованому варіанті, поспілкуватись з однодумцями, подискутувати на різні теми.

Першими використовувати поняття медіатеки почали у Франції наприкінці XX ст., хоча тоді це був не інноваційний інтерактивний простір, а аналог звичайної сучасної електронної бібліотеки, де зберігались оцифровані книги. Мультимедійні центри як у Франції згодом виникли в інших країнах.

Одна з найбільших медіатек розташувалась у Вроцлаві, у ній є великий каталог DVD, музичних компакт-дисків, аудіокниг, настільних ігор та електронних освітніх програм. Також є доступ до електронної бази даних книг *Pubkow*, популярної серед відвідувачів. Медіатека у Вроцлаві не втратила первинної «бібліотечної» місії – тут можна «орендувати» диски й інші електронні ресурси для перегляду та читання. Усе працює за принципом звичайної бібліотеки. Ще одна польська медіатека існує у Варшаві. Її основою є обмін знаннями з різних галузей науки, що зберігаються на цифрових носіях. Ці структури фінансуються переважно міською владою та благодійними організаціями.

Особливістю медіатек у Польщі є *Multicentrum*. Це інтерактивний центр освіти, де організовуються курси з носіями мови. У приміщенні організують виставки, фестивалі та зустрічі з авторами. У Варшавській медіатеці є окреме приміщення

прес-центру, а також місце для проведення культурних і наукових заходів, кінопоказів. Театральні вистави відбуваються в залі Kinoffej [5].

Медіатеки Goethe-Institut у Німеччині надають можливість не лише знайти потрібні навчальні матеріали, пізнавальну інформацію, підготуватись до занять чи іспитів, але й взяти участь у дискусіях, отримати можливість навчатись на різноманітних курсах, спілкуючись з іншими учнями. Це реалізували за допомогою розділення медіатеки на зони: навчальну, зону спілкування, зону інформації та зону відпочинку.

Сучасні медіатеки обладнані комп'ютерами з безпроводним швидкісним Інтернетом, а також пропонують широкий асортимент медіаресурсів та матеріалів: тренувальні матеріали, підручники, науково-популярну літературу, відеофільми [5].

Для привертання уваги дітей та молоді деякі медіатеки пропонують відвідувачам пограти у відеоігри, навіть влаштовують колективні змагання та використовують віртуальність з навчальною метою.

Перша українська медіатека відкрилася у Львові. Інтерактивний публічний простір нового покоління – це поєднання книгозбірні новітніх видань, колекції DVD, BLU-RAY та аудіодисків, електронних книжок, мультимедійних освітніх програм та інтерактивного простору. В основі такого місця – сучасне обладнання й актуалізована база корисних медіа ресурсів [6].

Висновки з даного дослідження. Реалії інформаційного суспільства зумовлюють використання нових підходів щодо організації функціонування бібліотек, які відіграють важливу роль у збереженні культурної, духовної спадщини попередніх поколінь, формуванні та накопиченні знань в основних сферах життя суспільства, зокрема в економіці, науці і техніці, освіті тощо. Сприйняття інформації сучасною людиною суттєво відрізняється від того, що було ще 5-10 років тому. Якщо раніше для написання рефератів, статей, доповідей чи просто для отримання доступу до потрібних джерел інформації потрібно було йти в бібліотеку, то зараз достатньо увімкнути комп'ютер. Отже, бібліотеки втратили свою актуальність і постало питання про відновлення цікавості до них у населення. Створення медіатек не лише осучаснить бібліотеки, але й надасть людям нових можливостей доступу та опрацювання інформації.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого дослідження потребують такі фактори, як упровадження інновацій та новітніх цифрових технологій у бібліотечно-інформаційну діяльність, проблема взаємодії бібліотеки з цифровою наукою та шляхи вдосконалення організації бібліотечного комунікаційного простору. Особливу увагу слід приділити дослідженню невідповідності національних, регіональних, галузевих стратегій та програм розвитку цифрових можливостей.

Список літератури:

1. Бабуров В. Раздвигая границы. Медiateка – шаг в новое информационное пространство. *Библиотечное дело*. 2007. № 1. С. 34–35.
2. Воскобойникова-Гузева О. Наукова бібліотека XXI століття в європейському соціокультурному вимірі. *Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. 2010. Вип. 5. С. 173–177.
3. Давидова І.О. Сучасний стан цифрової модернізації бібліотек України. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 11(2). С. 1001–1005.
4. Зуєва Е.М. Библиотека-медiateка (библиотечный мультимедиа-центр). *Медiateка и мир*. 2009. № 1. С. 18–21.
5. Медiateка. Учитесь на собственный манер. URL: <https://www.goethe.de/ins/de/ru/kuv/med.html> (дата обращения: 25.11.2019).
6. Медiateка – простір для навчання й обміну думками. URL: <https://studway.com.ua/mediateka/> (дата звернення: 26.11.2019).
7. Мироненко В.П. Медiateка – «сучасна бібліотека». Приклади закордонних бібліотечно-інформаційних центрів. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура*. 2009. № 9. С. 49–58.
8. Почепцов Г.Г. Від людини розумної до людини розслабленої. Як на наших очах відбувається трансформація людства. URL: https://www.academia.edu/39331632/Від_людини_розумної_до_людини_розслабленої._Як_на_наших_очах_відбувається_трансформація_людства?auto=download (дата звернення: 25.11.2019).
9. Соловяненко Д. Бібліотека-2.0: концепція бібліотеки другого покоління. *Бібліотечний вісник*. 2007. № 5. С. 10–20.
10. Стругацкий А.Н., Стругацкий Б.Н. Понедельник начинается в субботу. Москва : АСТ. 1965. 320 с.
11. Юмашева Ю.Ю. Медiateка-библиотека. *Библиотечноеведение: Научно-практический журнал*. 2004. № 5. С. 51–56.

References:

1. Baburov, V. (2007). Pushing the Borders: Media Library is a step into a new information space. *Library Affairs*, 1, 34–35. (in Russian)
2. Voskoboynikova-Guzeva, O. (2010). Scientific library of the 21st century in the European socio-cultural dimension. *Bulletin of the University of Lviv. Series: Book Science, Library Science and Information Technology*, 5, 173–177. (in Ukrainian)
3. Davydova, I. (2018). The current state of digital modernization of libraries of Ukraine. *Young Scientist*, 11(2), 1001–1005. (in Ukrainian)
4. Zueva, E. (2009). Media Library (Library Multimedia Center). *Media Library and the World*, 1, 18–21. (in Russian)
5. Media library. Learn in your own way (2017). Retrieved from <https://www.goethe.de/ins/de/ru/kuv/med.html> (in Russian)
6. Media library is a space for learning and sharing (2014). Retrieved from <https://studway.com.ua/mediateka/> (in Ukrainian)
7. Myronenko, V. (2009). Media Library is a «modern library». Examples of foreign library and information centers. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts. Art Studies. Architecture*, 9, 49–58. (in Ukrainian)
8. Pochepcov, G. (2019). From a reasonable person to a relaxed person. How in our eyes is the transformation of humanity. Retrieved from https://www.academia.edu/39331632/Від_людини_розумної_до_людини_розслабленої._Як_на_наших_очах_відбувається_трансформація_людства?auto=download (in Ukrainian)
9. Solovyanenko, D. (2007). Library-2.0: second generation library concept. *Library Bulletin*, 5, 10–20. (in Ukrainian)
10. Strugackiy, A.N., & Strugackiy, B.N. (1965). Monday begins on Saturday. Moscow: AST. (in Russian)
11. Yumasheva, Yu. (2004). Media Library-Library. *Library Science: Scientific and Practical Journal*, 5, 51–56. (in Russian)